2.3. İmamet ve Cemaat

Namaz ibadetinde cemaat, içlerinden birini imam yapıp birlikte namaz kılan topluluğu ifade eder. Cemaatin en az sayısı, imam ile birlikte iki kişidir. Cuma ve bayram namazlarında cemaatin en az sayısı, mezheplere göre değişmektedir.

Cemaatle namaz kılmak, İslam'ın sembol (şiar) hükümlerinden biridir. Cemaatle kılınan namaz ile Müslümanların birliği, birbirlerine bağlılığı gösterilmiş olur, Müslümanlar arasında sevgi ve dayanışma duygusu uyanır, bilmeyenler bilenlerden istifade eder. Salih kişilerle birlikte kılınacak namazların, yapılacak duaların Allah katında kabul edileceği ümit edilir. Peygamberimiz, cemaatle kılınan namazın daha faziletli olacağını bildirmiştir. صَلَاةُ الْجَمَاعَةِ تَفْضُلُ صَلَاةَ الْفَذِّ بِسَبْعٍ وَ عِشْرِينَ دَرَجَةً *"Cemaatle kılınan namaz tek başına kılınan namazdan yirmi yedi derece daha faziletlidir."*[23] anlamındaki hadis buna örnek olarak gösterilebilir. Bir başka hadisinde de *"Bir kişinin sürekli mescide gittiğini görürseniz onun imanına şahit olun! Çünkü Allah Teâlâ şöyle buyurur:* **"Allah'ın mescitlerini, ancak Allah'a ve ahiret gününe inanan, namazı dosdoğru kılan, zekatı veren ve Allah'tan başkasından korkmayan kimseler imar eder..."**[24] buyurmaktadır[25]; *"Her kim sabah akşam mescide giderse, her sabah ve akşam gidişinde Allah ona cennette bir yer hazırlar."*[26]; *"Bir kimse camiye gitme niyetiyle evinden çıktığında, attığı bir adımla kendisine bir sevap yazılır, diğer adımıyla bir günah silinir."*[27] vb. anlamdaki hadis-i şerifler de cemaatle namazın önemini vurgulamaktadır. Günlük beş vakit namazın farzları, cuma ve bayram namazları, teravih namazı, ramazan ayında vitir namazı cemaatle kılınır. Cuma namazının cemaatle kılınması farzdır. Diğer namazların cemaatle kılınması müekked sünnettir.

Cemaatle namaz kılmak, Müslümanlar arasında sevgi ve dayanışma duygusunu artırır.

Cemaatle kılınan namazda kendisine uyulan kişiye imam ve bu kişinin görevine de imamet denir. İmama uymaya iktida, uyan kimseye muktedi, tek başına namaz kılana da münferid denir.

Namazda imam olmak için şu şartlar aranır: Müslüman olmak, baliğ olmak, akıllı olmak, namazın caiz olabileceği kadar sure ve ayeti ezberden okuyabilmek, erkek olmak,âlim ve müttaki olmak, istikamet üzere olmak ve özürlü olmamak.

İmamın, cemaat içinde yaşlı, hasta ve ihtiyaç sahiplerinin bulunduğunu dikkate alması gerekir. Namazı uzatıp insanları cemaatten uzaklaştıracak davranışlardan kaçınılmalıdır. Na-

23 Buhârî, Ezan,30; Müslim, Mesâcid, 345.
24 Tevbe suresi, 18. ayet.
25 Tirmizi, İman, 8
26 Buhari, Ezan, 37.
27 İbn Hanbel, II, 320.

mazı usul ve adabına uygun olmayan tarzda acele kıldırmak da mekruhtur. İmam, namaz bittikten sonra yüzü cemaate karşı gelecek şekilde oturarak sünnet olan dua ve zikirleri yapar.

Cemaatle namaz kılan kişinin, hem namaza hem de imama uyduğuna niyet etmesi gerekir. İmama uymanın geçerli olabilmesi için imam ile cemaatin namaz kıldıkları yerin bir bütünlük hâlinde olması gerekir. İmam ile cemaatin arasında örneğin duvar olup imamın sesinin işitilmesi mümkün olmazsa bu durumda imama uyulmuş olmaz. İmam ile muktedi arasında taşıt geçecek genişlikte bir yol, su yolu, ark vb. bulunması da imama uymaya engeldir.

Sehiv secdesi:

Sehiv secdesi, yanılma, unutma veya dalgınlık gibi durumlar yüzünden namazın farzlarından birinin geciktirilmesi ya da namazın vaciplerinden birinin terk veya geciktirilmesi durumunda namazın sonunda yapılan secdelere denilir. Namazını ibadet bilinciyle kılan bir Müslüman, farz, vacip ve sünnetlerine riayet ederek, huşu içinde kılar. Bazen dalgınlıkla veya yanılarak gizli okunacak yerde açıktan, açıktan okunacak yerde gizli okuma, oturulacak yerde ayağa kalkma, ayağa kalkılacak yerde oturma gibi davranışlarda bulunabilir. Peygamberimiz: *"Sizden biri namazında şüpheye düşerse doğrusunu içinden araştırsın ve namazını kanaatine göre tamamlasın, sonra selam versin ve sehiv secdesi yapsın."*[28] buyurmuştur. Peygamberimiz, sehiv secdelerinin, namaz kılan kişinin namazını tam kılıp kılmadığıyla ilgili tereddütlerini ortadan kaldırıp onu manen rahatlattığını, ifade etmektedir.

Sehiv secdesi, namazda farzın geciktirilmesi veya vacibin geciktirilmesi ve terk edilmesi durumunda namazın sonunda yapılır.

Namazda bir farzın bilerek veya yanılarak terk edilmesi, o namazın yeniden kılınmasını gerektirir. Çünkü bir farzın eksikliğini telafi etmek için sehiv secdesi yeterli olmaz. Bir sünnetin kasden veya yanılarak terk edilmesi, bir kusur olmakla birlikte, bunlar için sehiv secdesi yapmak gerekmez.

Sehiv secdesi, hem imama hem de tek başına kılana vaciptir. Bir namazda bir veya birden fazla vacibin sehven terk edilmesinden dolayı bir sehiv secdesi yeterlidir. Kendisine sehiv secdesi vacip olup onu yerine getirmeyen bir kişinin namaz borcu düşer. Kendisine namazının eksikliklerini giderme fırsatı tanınan bu kişi, bu fırsattan yararlanıp namazının eksikliklerini gidermediği ve vacipleri tamamlamadığı için günahkâr olur. İmama uyan kişi, namazda yanılsa bile onun üzerine sehiv secdesi vacib olmaz. Cuma ve bayram namazlarında kalabalık bir cemaat varsa cemaat arasında karışıklığa yol açmamak için imamın sehiv secdelerini terk etmesi daha uygundur.

Sehiv secdesi namazın son oturuşunda yapılır. Tek başına kılan kişi bu secdeyi, tahiyyat ve salli-barik dualarını okuyup sağ ve sol taraflara selam verdikten sonra yapar. İmam ise, cemaatin karışıklığa uğrayıp dağılmasına yol açmamak için tahiyyatı okuyup sağ tarafa selam verdikten sonra sehiv secdesini yapar. Selam verdikten sonra namazda yanıldığını hatırlayan bir kimse, yüzünü kıbleden çevirmemiş ve konuşmamış ise yine sehiv secdesi yapabilir.

28 Buhârî, Salât, 31.